

Sygn. akt II CNPP 10/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie ze skargi powódki
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w Białymstoku
z dnia 24 maja 2019 r., sygn. akt VII Ga 148/19
w sprawie z powództwa P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.
przeciwko G. F.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 lutego 2023 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,

1) stwierdza niezgodność z prawem wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 24 maja 2019 r., sygn. akt VII Ga 148/19;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1117 zł (jeden tysiąc sto siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Pozwem z 10 lutego 2017 r. P. spółka z o.o. w B. wniosła o zasądzenie od G. F. na jej rzecz 22 391,48 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od 1 września 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem 55% wynagrodzenia za dostarczony towar. Następnie pozwem z 21 lutego 2017 r. powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz 18 320,32 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od 1 września 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem pozostałych 45% wynagrodzenia za dostarczony towar. Zarządzeniem z 24 lipca 2017 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku na podstawie art. 219 k.p.c. połączył obie sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Wyrokiem z 15 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku uwzględnił oba powództwa w kwotach 22 391,48 zł i 18 320,32 zł oraz zasądził od tych kwot odsetki ustawowe za opóźnienie od 1 września 2016 r. do dnia zapłaty.

Sąd Rejonowy ustalił, że strony w zakresie prowadzonych przez siebie działalności zawarły umowy sprzedaży towaru w postaci nawozów i środków chwastobójczych. Powód wydał pozwanemu towar i wystawił faktury VAT: nr [...] na kwotę 81,66 zł z terminem płatności do 31 sierpnia 2016 r., nr [...]1 na kwotę 124,74 zł z terminem płatności do 31 sierpnia 2016 r., nr [...]2 na kwotę 2 808 zł z terminem płatności do 31 sierpnia 2016 r., nr [...]3 na kwotę 37 697,40 zł z terminem płatności do 14 kwietnia 2016 r. Pomimo upływu terminów płatności pozwany nie zapłacił powodowi kwot wynikających z faktur VAT. W tej sytuacji powód skorzystał z usług podmiotu trudniącego się windykacją należności i za jego pośrednictwem próbował doprowadzić do polubownej spłaty zadłużenia. Pismem z 21 listopada 2016 r. pozwany podniósł zarzut dotyczący niewłaściwej jakości towaru i wniósł o obniżenie ceny o 45%. Powód nie uznał tej reklamacji podnosząc, że jest ona bezzasadna. Wobec braku zapłaty powód wezwał pozwanego do zapłaty kwot wynikających z faktur VAT wraz ze zryczałtowanymi kosztami odzyskiwania należności stanowiącymi równowartość 40 euro, liczonymi od każdej faktury. Pozwany nie zareagował na wezwanie do zapłaty.

Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany nie kwestionował faktu kupna od powoda artykułów za ceny wskazane w przedłożonych fakturach VAT, a także przyznał, że odebrał towar będący przedmiotem sporu. W tych warunkach, zgodnie z art. 535 k.c. pozwany obowiązany był zapłacić należną cenę. W ocenie Sądu pierwszej instancji pozwany nie przedstawił wystarczających dowodów potwierdzających wadliwość zakupionego towaru i niską jakość zebranych plonów. Nie dowiódł jednocześnie, aby we właściwym terminie zawiadomił sprzedającego o wadzie w celu realizacji uprawnień z rękojmi (art. 563 i 560 k.c.) oraz by po jego stronie doszło do powstania szkody w związku z nienależytym wykonaniem zobowiązania przez powoda (art. 471 k.c.). Wobec ustalenia, że rolnik nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, Sąd Rejonowy przyjął, że od zasądzonych kwot należne są odsetki ustawowe za opóźnienie (art. 481 k.c.)

Powód złożył wniosek o uzupełnienie wyroku Sądu Rejonowego z 15 czerwca 2018 r. w zakresie punktów I i III poprzez zasądzenie od pozwanego na jego rzecz odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych, pomniejszonych o wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot 22 391,48 zł od 1 września 2016 r. do dnia zapłaty i 18 320,32 zł od 1 września 2016 r. do dnia zapłaty.

Wyrokiem uzupełniającym z 22 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku uzupełnił wyrok tego Sądu z 15 czerwca 2018 r. w ten sposób, że w punkcie I oraz w punkcie III po słowach „do dnia zapłaty” dodał zapisy: „oddalając powództwo w pozostałym zakresie”. Jak wyjaśnił w uzasadnieniu, wyrok z 15 czerwca 2018 r. nie zawierał rozstrzygnięcia w przedmiocie roszczenia powoda o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych. Sąd pierwszej instancji uznając, że w tej części powództwo nie zasługuje na uwzględnienie, powinien je oddalić, czego nie uczynił.

Wyrokiem z 24 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił apelację powoda od wyroku uzupełniającego Sądu Rejonowego w Białymstoku z 22 sierpnia

2018 r. W uzasadnieniu Sąd odwoławczy wskazał, że spór na etapie postępowania apelacyjnego koncentrował się na rozumieniu pojęcia transakcji handlowej oraz właściwego rozumienia strony takiej transakcji na gruncie przepisów ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych w sposób enumeratywny wymienia podmioty, które w rozumieniu ustawy należy traktować jako strony transakcji handlowych. Przepis ten zawiera odesłanie do art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, zgodnie z którym przepisów ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. Sąd odwoławczy stwierdził, że Sąd Rejonowy zasadnie wyłączył pozwanego z kręgu podmiotów spełniających kryterium bycia stroną transakcji handlowej. Skoro zaś strony nie zawarły transakcji handlowej, powodowi nie przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych.

Powód wniósł skargę, w której domagał się stwierdzenia, że wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku jest w całości niezgodny z prawem, a także zasądzenia od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania. W podstawach skargi zarzucił naruszenie art. 7 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych w związku z art. 4 pkt 1 i art. 2 pkt 2 tej ustawy i w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo przedsiębiorców, poprzez błędną wykładnię.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (dalej: ustawa o terminach zapłaty; od 1 stycznia 2020 r. nazwa ustawy brzmi „o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych”), w transakcjach handlowych - z wyłączeniem transakcji, w których dłużnikiem jest podmiot publiczny - wierzycielowi, bez wezwania, przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych, chyba że strony uzgodniły wyższe odsetki, za okres od dnia wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki: (1) wierzyciel spełnił swoje

świadczenie; (2) wierzyciel nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie. Z art. 4 pkt 1 tej ustawy wynika, że transakcja handlowa oznacza umowę, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, jeżeli strony, o których mowa w art. 2, zawierają ją w związku z wykonywaną działalnością. Natomiast według art. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty, przepisy tej ustawy stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są m.in. podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (zwana dalej: Prawo przedsiębiorców lub p.p.). Powołany przepis zaś przewiduje, że przepisów ustawy - Prawo przedsiębiorców nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Trafnie zarzucił skarżący, że w wyroku uzupełniającym Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni powołanych wyżej przepisów i w konsekwencji wadliwie uznał, że strony procesu nie spełniają wskazanych w nich kryteriów uznania za strony transakcji handlowej. Odwołując się do treści art. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty, Sąd odwoławczy stwierdził, że jej przepisy stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są m.in. podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 ustawy - Prawo przedsiębiorców. Wskazał jednocześnie, że skoro przepisów ustawy - Prawo przedsiębiorców nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie, to należy uznać, że rolnik nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu tej ustawy i zawarta przez strony umowa nie spełnia warunków do uznania jej za transakcję handlową. Zdaniem Sądu Najwyższego jest to wykładnia wadliwa. W art. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty ustawodawca wskazał bowiem grupę adresatów tej ustawy, do których nie stosuje się Prawa przedsiębiorców (art. 6 ust. 1 p.p.), pomimo że ich działalność ma cechy działalności gospodarczej. Ustawa o terminach zapłaty ma więc zastosowanie również do kontraktów handlowych zawieranych w ramach działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Uzupełniając wskazać należy, że ustawa – Prawo przedsiębiorców weszła w życie z dniem 30 kwietnia 2018 r. We wcześniejszym brzmieniu ustawa

o terminach zapłaty w art. 2 pkt 2 wskazywała jako jej adresatów podmioty określone w art. 3 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (zwanej dalej: u.s.d.g.), która w analogiczny sposób spod działania u.s.d.g. wyłączyła działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego. Nie skutkowało to jednak wyłączeniem tego rodzaju działalności spod działania ustawy o terminach zapłaty i uznaniem zawieranych w jej ramach umów za transakcje handlowe w rozumieniu tej ustawy.

Z tych względów, na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c.

(r.g.)

[ms]